

EN LUTHERSK KIRKE VOKSER FRAM I SØR-ETIOPIA

AV P. A. BREDVEI

Misjonssambandet har nå ca. tre år bak seg på sitt nye felt i dette landet. Av de gikk det meste av det første året med til å komme i gang — for å få tillatelsene fra ministeriene til å drive skole-, medisinsk- og forkynnerarbeid, å få passende tomter og komme i orden på de første fire stasjoner. Språklæsning — som på alle misjonsfelt er det primære de første to år — ble skjøvet til side for andre mer krevende oppgaver. Det ble å ta fatt med tolk.

Engelsk kan knapt sies å være noe alment kjent språk i dette landet, men etter frigjøringen i 1941 har det vært et språk med høy prioritet. I alle skoler med ordnede klasser får barna undervisning i det fra fjerde klasse av. Av de européiske språk er italiensk best kjent ute mellom det brede lag av folket, og fransk mellom den eldre årgang av embetsfolket. Men engelsk ble allikevel helt naturlig vårt bindeledd med folket. Det kunne vi misjonærer på forhånd, det var i skuddet mellom ungdommen, og det var relativt lett å finne unge menn med en tålig bra utdannelse til tolker. Som fremmede med et fremmed språk har vi så forsøkt å arbeide oss inn mellom folket.

Den etiopiske lov påbyr at all undervisning og alt som har med det offentlige å gjøre, skal skje på det amhariske språk — i tale som i skrift. Amharerne er den gamle kristne grunnstammen i landet som fører sine aner tilbake til dronning Saba og Salomo. Stammen skal telle omkring halvdelen av landets 12 millioner innbyggere. Opp gjennom århundrene har denne kristne stammen dypt inne i Afrika vært med å skape vibrasjon ut over den kristne verden.

Så sent som mot slutten av forrige århundre lå tyngden av deres makt nord i det nåværende Etiopia, og landet var oppdelt og splittet i mange fyrstedømmer med hver sin «Negus» som alle aspirerte til overherredømmet — keisermakten. Gallaenes innvandring i det 15.

århundre og ikke minst arabernes og somaliernes innrykning i de påfølgende decennier, holdt på å slå totalt overende dette gamle rike i Etiopia og utrydde den kristne kirke her. Men landet red stormen av — og mot slutten av forrige århundre står den sagnomsuste Mene-lik II fram som redder riket og underlegger seg stamme etter stamme, rister av seg de kolonihungrende européiske makter og skaper det Etiopia vi nå kjenner til. Han er landets Harald Hårfagre — og tok titelen Neguse Negest — Kongernes Konge — da han var klok nok til å la de amhariske fyrster og andre stammers høvdinger få beholde sin Negus-titel.

Det var den gang at Sambandets nåværende felt kom inn under den kristne amhariske fellesadministrasjon og ble oppdelt i provinser og fylker og delvis kirkesogn. De mange forskjellige stammer vi finner på feltet vårt, hadde intet skriftsystem, så for dem alle kom den amharisk-semittiske skrift til dem som en ny sivilisasjon. Den brakte med seg faste administrasjonssentra — hvor små byer snart grodde opp — embetsmenn og dommere med sine shombakko-penner av tre, sot-blekk og hvitgarvede skinn, skatteoppkrevere som reiste rundt og skattla de fastboendes jorder og nomadenes brønner, sirkelrunde, hvitkalkede hus hvor de tilba Jesus Kristus og hvitklede prester med gullkantede ornater og med et georgskors inne i sine vide kjolearmer.

Dermed var landets offisielle språk amharisk og den offisielle religion den kristne — i sin koptiske urform.

Kirkene som reiste seg i administrasjonssentrene utover feltet vårt, var i første hånd garnisonskirker — beregnet på de kristne soldater og embetsfolket med sine familier. Men selv om Den koptiske kirken gjennom århundrenes trengselstid hadde skrumpet inn til å bli en eksklusiv amharisk folkekirke (lik jødedommen for jødene), så vekte den nye nasjonalismen den opp og ga den visjoner og mot nok til å slå bru over de gamle stammekløftene. Til å begynne med var det nok helst embetsfolkets store hushold med slaver fra de hedenske stammer som kom under den kristne innflytelse, men som årene gikk, og inngifte og det direkte samkvem økte, kom til dels hele stammer under en viss kristen påvirkning. Deres egen gamle kultus lå nede, så det kostet ikke særs mye å gi den opp — helt eller delvis — og det

lå glans over de kristne folkefestene. Å være med på den store årlige dåpsfesten hvor guvernøren, eller stedets fremste embetsmann, gikk i spissen for prosesjonen og ble døpt i elven, var en stor ære og ga en viss trygghet og posisjon i samfunnet. Hele stammer eller store distrikter ble så døpt — mer eller mindre frivillig.

Følgende som nylig hendte, kan være et døme på hvordan disse stammer ble døpt: Over hundre mennesker ble ført ned til en bekk og delt i to like flokker — en på hver side av bekken. Så velsignet prestene vannet og tok fat for fat med vann og kastet det over massen «i Faderens, Sønnens og Den hellige ånds navn». Så fortalte de de noe forskrekkede menneskene at den ene flokken hadde fått erkeengelen Mikael til sin skytshelgen og den andre St. Georgis som kjempet med draken. (Forat ikke noen skal få et fullstendig vrangbillede av de sakramentalske handlinger innen denne kirken, kan jeg nevne at jeg har sett barnedåp utført høytidelig og med andakt.)

Den kristne undervisningen før eller etter dåpen har vært lik null og forholdsvis få kirker er blitt bygd ute i stammesentrene. Ytringsformene for de nye stammekristne har helst innskrenket seg til et lite metallkors (i stedet for den gamle amuletten) i en snor om halsen, hel eller delvis overholdelse av kirkens mange faste og besøk til nærmeste kirke på dens store fester — i hvert fall dåpsfesten og korsfesten, som er til minne om Jesu dåp i Jordan og keiserinne Helene's oppdagelse av Jesu sanne kors. Ved siden av dette har de fleste stammekristne helt eller delvis beholdt sin gamle kultus uten at kirken har grepet inn.

Slik er forholdet for en stor del nord på feltet vårt hvor byene har en avgjort amharisk majoritet og hvor Den koptiske kirken har flest år bak seg. Innen store områder blant de stammene som ved hundreårsskiftet var fullstendig hedninger, finner en nå knapt noen som ikke er døpt. Dette er et forhold som er fremmed og ukjent på alle andre felter hvor norske misjoner arbeider — og som vi gjør vel i å merke oss.

Men da den amharisk-koptiske innflytelsen strakte seg lenger mot sør og øst, så støtte deres kristne åndsmakt sammen med den kalde halvmånen. Og da oppsto det for alvor friksjon — en friksjon som proporsjonalt har økt med årene. Kristne og muhamedanere i Mellom-

Østen har alltid sett på hverandre fra øyekrokene, gjensidig bekjempet hverandre, skjelt hverandre ut og brukt sine filosofiske evner til å lage fine, sindrige smedeord.

Her støtte ikke kirken på en kultur og religiøs kultus som holdt på å smuldre, visne og dø, men møtte et folk som både samfunnsmessig og religiøst var fast sammentømret under Profetens navn. Fem ganger om dagen ropte de fra sine minaretter eller åpne plasser sine trosfeller sammen til bønn, deres prinsipper var rigoristiske og hver rettroende en misjonær for sin tro.

Her mister Den koptiske kirken den inspirasjon og den misjonsånd den fikk under den nasjonale renessanse. Her gikk den over til å bli en garnisonskirke i ordets egentlige betydning — kirker for embetsfolk, soldater og tilflyttede amharer — et lite byråkratisk bysamfunn, en eksklusiv liten gruppe som på alle kanter kjente seg truet og stadig gikk og skalv for å miste det lille fotfeste den hadde. Slik møter vi Den koptiske kirken ut over storparten av den søndre del av feltet vårt. Den er helt uten pågangsmot og tro på framtiden. *Det kristne initiativ som her skal bli tatt, må tas av en kristen kirke utenfor dette landet.*

Både de koptiske kristne og de hedenske stammer ut over sørøstre del av feltet vårt er under et ganske sterkt muhamedansk press. En hører ofte om enkelte «kristne» og grupper av forskjellige stammer som går over til Islam. Men det hender også at det er de som går den andre veien. I en naboby nord for Neghelli — hvor dette skrives — gikk nylig to muhamedanske familier over til Den koptiske kirken og ble døpt. Men det skapte slik røre i det muhamedanske samfunnet i byen at det gikk sjø av det ut over hele provinsen. Guvernøren fant det derfor best gjennom biskopen å forby videre dåp av muhamedanere.

Så selv om Den koptiske kirken aldri har satt seg som mål å misjonere mellom muhamedanerne innen riket, så finner tross alt en og annen av Profetens sønner veien inn gjennom den halvåpne, kristne døren. Og selv om ingen av de evangeliske misjoner i landet har tatt opp noe spesielt arbeid mellom muhamedanerne, så er overgangen fra Muhamed til Kristus langt fra så sjelden at en dåp vekker oppsikt — som nylig i Aden i Arabia. For tiden har vi her på stasjonen en ung,

lovene muhamedaner som har sagt han vil bli en kristen og går til regelmessig undervisning. *Det er derfor ikke noe stykke misjons-historie at en muhamedaner døpes i dette landet.* Kristne og muhamedanere har så lenge vært kastet om hverandre i det daglige liv, at de tross all eksklusivitet mer og mindre har antatt hverandres farge — kanskje uten selv å vite det.

De nyss antatte retningslinjer for vårt arbeid går ut på at vi på de steder vi får Den koptiske kirke til nabo, skal gjøre vårt beste for å skape et godt og kollegialt naboskap, og at vi godtar dens dåp — på tross av at den mange ganger er noe mangelfullt utført. Det siste er på linje med de tidligere lutherske misjoner i landet: Den tyske Hermansburgermisjon og Evangeliska Fosterlandsstiftelsen. Men de som er blitt døpt i Den koptiske kirken, må gjennomgå en forberedende konfirmasjonsundervisning før de blir opptatt i våre menigheter.

Gjennom den forkynnelse og undervisning som er blitt utført, står det nå på våre fire tidligste stasjoner en større eller mindre flokk ferdig som vil danne grunnen til våre første menigheter. På de to nordre stasjoner — Yirgalem og Dilla — har det også sprunget opp evangeliske kristne grupper ute på landet som følge av vekkingen mellom de innfødte menighetene i Wollaga og Kambata lenger i vest.

Vi står nå overfor det temmelig eksepsjonelle forhold på en misjonsmark, at vi kan danne og bygge opp flere små, kristne menigheter, tross det bare så langt er blitt foretatt én dåp mellom oss. I denne forbindelsen gjør vi vel i å minnes at Den koptiske kirken for mellom 25 og 50 år har plantet sitt georgskors og brukt sakramentene der hvor vi nå bygger opp våre misjonskirker. (Om dette er noen fordel, skal jeg her ikke komme inn på.) Misjonens framgang i dette landet — i hvert fall for de lutherske misjoners vedkommende — *kan derfor ikke dømmes etter antall døbte som på en annen misjonsmark.*

Hadde ikke denne gamle heroiske urkirken her dypt inne i Afrikas ville fjell fossilert seg i sine tradisjoner og gjort sakramenter og faster til sin frelsesvei, burde den kanskje de fleste steder ha fått fortsette sin gjerning mellom folket alene. Men den har gjort korset til en amulett i stedet for frelsens symbol, helgner og jomfru Maria

har for en stor del tatt Frelserens plass, og Bibelen leses mest bare på geez — et dødt kirkespråk som selv mange av prestene ikke forstår. Her er Brorsons klagesang mer sann enn mange andre steder i den kristne verden: «Av dømte vrimler land og strand, men hvor er troens brann.»

Nei, de dømte koptiske kristne trenger vår åpne bibel på folkespråket og den klare lutherske forkynnelse om rettferdiggjørelse ved personlig tro, profetens barn trenger evangeliets varme — og de hedenske stammer med sin vage, hensmuldrende kultus bør få det kristne budskap før de fjetres av halvmånens skinn og lærer å hate Kristus.

Ingen lett oppgave ligger foran oss, men eier vi tro på evangeliets makt, så vet vi det kan slå bru over alle etnologiske og religiøse avgrunner — og bygge opp en Guds menighet i ånden.